

Το Σεπτέμβρη ο
Θεοδωράκης μαζί με
τον Τούρκο συνθέτη
Ζουλφού Λιβανελί θα
δώσουν κοινή
συναυλία στην
πράσινη γραμμή της
Λευκωσίας.

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ:

«ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ...»

ΤΟΥ ΠΑΝΙΚΟΥ ΠΑΙΟΝΙΔΗ

ΑΔ1.36

Το "ωφελος"
26 Μαΐου 1995
Ταχυ 472

Ο Μίκης Θεοδωράκης αποθεώθηκε στην πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης, το Λουξεμβούργο, με αιτούσα ουσιαστικά στην Ελλάδα. Στην παγκόσμια πρεμιέρα της όπερας «Ηλέκτρα», στις 2 του Μάη, που ο Μίκης την αποκάλυψε, όπως και την προηγούμενη, τη Μήδεια, «Λυρική Τραγωδία», το κοινό χειροκροτούσε όρθιο πέντε ολόκληρα λεπτά. Κι ήταν μια κατάμεστη αίθουσα, όπως και στις υπόλοιπες τέσσερις παραστάσεις που ακολούθησαν, κι οι άλλες τρεις, του μπαλέτου «Ζορμπάς», που ήρθαν μετά. Κάποιος Γερμανός διευθυντής θεάτρου μού έλεγε στη δεξίωση που ακολούθησε στο φουαγιέ του θεάτρου πως η μουσική, έτσι όπως πλημμύριζε το χώρο, έμοιαζε με τον παφλασμό μιας ανήσυχης θάλασσας. Ήταν όλα τόσο πηγαία, σαν

Πρωτεύουσα της Ευρώπης και όντας περιτοισιζόμενος από την κυβέρνηση του Λουξεμβούργου και δεκάδες προσωπικότητες φίλους που ήρθαν από όλο τον κόσμο κι από τις μακρινές ακόμη Ηνωμένες Πολιτείες, ειδικά για το γεγονός, ένιωθε, όσο και να ήθελε να το αγνοήσει, την απουσία της επίσημης Ελλάδας. Οι φίλοι του οι στενοί, οι προσωπικοί, ήταν εκεί, κι από την Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, την Πελοπόννησο, ήταν εκεί μια ολόκληρη ομάδα, αλλά αυτό δεν αρκούσε.

Η παράσταση θα άρχιζε στις 8 το βράδυ στο επιβλητικό Δημοτικό Θέατρο της πόλης που άνοιγε σ' ένα καταπράσινο πάρκο και μια μόνο ώρα πιο μπροστά καθόμασταν με το Μίκη σε μια γωνιά του μεγάλου σαλονιού του «Σιέρατον» σε μια, όπως πάντα, εκ βαθέων συνομιλία. Ποτέ δεν αυτολογοκρίνεται ο

πέρα από το Λουξεμβούργο, συνεργάστηκε η όπερα του Πόζναν, συνεργάστηκαν επτά Έλληνες σολίστ. Κι όταν λέμε όπερα του Πόζναν, εννοούμε 80 χορωδοί, 80 μουσικοί, χορευτές. Και παρακάτω θα συνεργαστεί η όπερα του Μάινιγκεν με κάπου διακόσιους ανθρώπους. Εκεί θα ανέβει η Μήδεια στις 5 Μαΐου. Κι ύστερα πηγαίνουμε στο Μασοντχάουζεν, στην 50ή επέτειο του κλεισίματος του στρατοπέδου. Εκεί θα μιλήσουν, ο Πρόεδρος και ο Πρωθυπουργός της Αυστρίας. Εκεί θα ακουστεί η μπαλάντα του Μασοντχάουζεν σε εκτέλεση της Μαρίας Φαραντούρη. Και η μεγάλη αυτή περιοδεία θα κλείσει στη Στουτγκάρδη, στις 8 του Μάη, όπου οι Γερμανοί ζήτησαν να γιορτάσουμε μαζί την επέτειο του τέλους του πολέμου, με ένα άλλο πιο μουσικό σύνολο, με Γερμανούς και Έλληνες μουσικούς.

Απογοητευμένος από την παραγνώριση της ιδιάς του της πατρίδας σε μια μεγάλη στιγμή της καριέρας του, ο συνθέτης Μίκης Θεοδωράκης κουβεντιάζει εξομολογητικά με τον Πάνο Παιονίδη.

«Στην Ελλάδα υπάρχει σήμερα μια ιδεολογική τρομοκρατία, όσον αφορά το πρόσωπό μου».

στοιχεία της φύσης, που μιλούσαν απευθείας στην καρδιά. Κι ο αρχιμαέστρος Δημήτρης Χωραφάς, που μας πήγε την επομένη με το αμάξι του στο Παρίσι, έλεγε και ξανάλεγε πως υπήρχαν στο κείμενο του Μίκη τρομερά συγκινητικές στιγμές, δεμένες απόλυτα με τον τραγικό λόγο του Σοφοκλή.

Ο χορός του Πολωνικού Θεάτρου Βιέλκι του Πόζναν ήταν απλώς τέλειος. Κι η νεαρή Ηλέκτρα, η Εύα Ρεβίδη, μια πραγματική αποκάλυψη, που μπήκε από εκείνη τη βραδιά δυναμικά στο δύσκολο χώρο του μελοδράματος.

Είπαμε όμως, ο Μίκης ζώντας την καλλιτεχνική του αποθέωση στην Πολιτιστική

Μίκης. Κι ιδιαίτερα όταν μπροστά του έχει έναν παλιό, πιστό φίλο που δέχτηκε με χαρά την πρόσκλησή του να κάνει το ταξίδι μέχρι το Λουξεμβούργο για να συμμεριστεί τη χαρά του και να δηλώσει «παρών».

□ Μίκη, πέντε παραστάσεις «Ηλέκτρας», τρεις παραστάσεις του μπαλέτου «Ζορμπάς» στο Λουξεμβούργο, έχεις κατακτήσει την πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης. Τι λες για όλα αυτά, παραμονές μάλιστα των εβδομηντάχρονών σου;

– Κοίταξε, όλα αυτά είναι καρποί μιας πολυετούς δουλειάς. Είναι επίσης το προϊόν μιας μεγάλης διεθνούς συνεργασίας. Για να παρουσιαστεί λ.χ. η Ηλέκτρα, που θα πάει και

□ Επιμένω, Μίκη, σ' αυτό που λέμε 70χρονα. Είναι ένας σημαδιακός χρόνος. Κι εδώ είναι σαφέστατο πως σε τιμά η πολιτιστική Ευρώπη.

– Μια και μου το θυμίζεις, κι αναφέρεσαι και στις τιμές... (παρεμπιπτόντως πρέπει να σου πω πως τη μέρα των γενεθλίων μου, στις 29 του Ιούλη, θα γίνει μια μεγάλη λαϊκή γιορτή στο Μόναχο όπου θα διευθύνω την Ορχήστρα Αθηνών με τη σουίτα «Ζορμπάς»). Φυσικά, μια και με προκαλείς πρέπει να πω ότι από όλα αυτά απουσιάζει η Ελλάδα. Εκτός από το Δήμο του Αιγάλεω που μου 'στειλε ένα ζεστό γράμμα, το χωριό μου το Βραχάτι θα κάνει επίσης μια γιορτή και κάποιοι φίλοι μου θα οργανώσουν κάποια εκδήλωση στην Ολυμπία. Τίποτα άλλο όμως από την Ελλάδα. Πρέπει ▶

⇒ όμως να πω ότι μεγάλη χαρά μου έδωσε και η πατρίδα σου η Λεμεσός, που προσφέρθηκε να κάνει κάποια εκδήλωση για να τιμηθούν τα γενέθλιά μου. Επίσης το ΑΚΕΛ μου έγραψε ότι θέλει επίσης να τιμήσει τα γενέθλιά μου το Σεπτέμβρη, όπου προτίθενται να οργανώσουν και μια συναυλία στην πράσινη γραμμή της Λευκωσίας με τη συμμετοχή του Λιβανελί (Τούρκος συνθέτης).

□ Έτσι θα σ' έχουμε κάτω στην Κύπρο το Σεπτέμβρη.

– Ναι, θα 'ρθώ για κάπου δέκα μέρες στην Κύπρο. Πρέπει να σου πω όμως αμέσως πως αυτή η εικόνα που έδωσα δεν αντανakλά τη θέληση των συμπατριωτών μου. Πιστεύω πως δεν υπάρχει Δήμος ή Κοινότητα στην Ελλάδα που να μην ήθελε να δείξει στο κάτω-κάτω την αγάπη του στον άνθρωπο με τα τραγούδια του οποίου μεγάλωσαν. Υπάρχει όμως μια ιδεολογική τρομοκρατία σήμερα στην Ελλάδα όσον αφορά το πρόσωπό μου, που έχει και πολιτικό και πολιτιστικό χαρακτήρα. Είμαι ο μόνος που κατάγγειλα αυτό το καινούργιο κατεστημένο. Κοίταξε ποιοι Έλληνες πολιτικοί βρίσκονται σήμερα εδώ. Ο Αναγνωστόπουλος και ο Πολύδωρας. Προσκληθήκαν όλοι. Ονομαστικά προσκληθήκαν όλοι οι βουλευτές, από όλες τις παρατάξεις. Ορισμένοι απάντησαν ευγενικά. Δεν είναι, όπως και να το πάρεις, φυσιολογική αυτή η κατάσταση μια τέτοια στιγμή. Στο κάτω-κάτω δεν υπάρχουν αυτή τουλάχιστον την περίοδο, τέτοιες σοβαρές ιδεολογικές αντιθέσεις. Εγώ, όπως ξέρεις, εδώ και 2-3 χρόνια βρίσκομαι μακριά από την πολιτική, ασχολούμαι αποκλειστικά με τη μουσική... Σήμερα πρέπει να σου ομολογήσω, έδωσα μια διάσκεψη Τύπου και δεν υπήρχε εκεί ούτε ένας Έλληνας δημοσιογράφος. Κι υπήρχαν απ' όλη την Ευρώπη. Μετά τη διάσκεψη έγιναν τα αποκαλυπτήρια ενός γλυπτού, της Ηλέκτρας, που τοποθετήθηκε μπροστά στο θέατρο. Κι υπήρχαν εκεί συνεργεία τηλεόρασης απ' όλη την Ευρώπη, όχι όμως από την Ελλάδα. Κι έμειναν κατάπληκτοι ο Μάκης Μάτσας κι ο Στεφανάκης, που ήρθαν από την Αθήνα. Εδώ τιμούσαν έναν Έλληνα. Αυτά είναι άγρια πράγματα. Πολέμησα και βασανίστηκα με πολλούς άλλους για να υπάρξει στη χώρα μου ελευθερία και ελευθεροτυπία και να αγνοούνται τέτοια γεγονότα, να περιφρονούνται με τέτοιο τρόπο άνθρωποι που τα έδωσαν όλα... Και πιστεύω ότι όλα αυτά έχουν επιπτώσεις ψυχικές, κοινωνικές. Σήμερα στις ελληνικές εφημερίδες υπάρχει ένα «μπλακ άουτ», δεν υπάρχει ούτε μια γραμμή για την «Ηλέκτρα». Τι άλλο έχει να προσφέρει η πολιτιστική Ελλάδα;

Εγώ λυπάμαι για όλα αυτά, δεν τα λέω, δεν τα

καταγγέλλω στο εξωτερικό γιατί δε θέλω να αμαυρώσω το πρόσωπο της πατρίδας μου. Σου τα λέω αυτά, Πάνο, γιατί εσύ οδήγησες την κουβέντα. Με δυο λόγια υπάρχει εδώ μια αχαριστία, και η αχαριστία είναι από τα πιο κρύα πράγματα!

□ Μίκη, κάνεις προσωπικά κάποιο απολογισμό, μουσικό εννών, αυτής της μακράς θητείας σου στην Τέχνη;

– Κοίταξε, τον απολογισμό θα τον κάνουν κάποιοι άλλοι. Το γεγονός όμως ότι μπόρεσα

Το θέατρο του Λουξεμβούργου, όπου ο Μ. Θεοδωράκης παρουσίασε την Ηλέκτρα. Ακολούθησε το μπαλέτο «Ζορμπάς» από το Πολωνικό Μουσικό Θέατρο του Λοτζ.

Στο Λουξεμβούργο θα δημιουργηθεί Ίδρυμα Θεοδωράκη για προβολή του έργου του ίδιου, αλλά και της βυζαντινής μουσικής...

τα τελευταία δέκα χρόνια να ασχοληθώ με την αρχαία ελληνική τραγωδία και να γράψω αυτές τις λυρικές τραγωδίες, Μήδεια, Ηλέκτρα και τώρα αρχίζω την Αντιγόνη, ήταν ίσως η καλύτερη ιδέα που είχα. Το θέμα είναι φυσικά αν θα μπορέσω να σταθώ στο ύψος αυτών των φοβερών κειμένων. Είναι για μένα μια συναρπαστική περίοδος της ζωής μου. Τόσα χρόνια πλάι στον Ευριπίδη, πλάι στο Σοφοκλή και σε όλες εκείνες τις ιερές σκιές... Τρία χρόνια έγραφα τη Μήδεια, δυο, δυόμισι την Ηλέκτρα... Είμαι πανευτυχής. Αλλά από την άλλη έχει τόση σημασία να τα βλέπω να γίνονται όλα αυτά, να δημιουργούνται καθημερινά. Αυτή η μετουσίωση είναι εκπληκτική. Η Μήδεια έχει ήδη τρία

διαφορετικά ανεβάσματα. Η Ηλέκτρα έχει το πρώτο. Το γεγονός ότι μια σειρά άλλοι συντελεστές, σκηνοθέτης, σκηνογράφος, χορογράφος, η χορωδία, οι φωτιστές κτλ. εμπνέονται από αυτά που γράφω εγώ... όλα αυτά είναι καταπληκτικά.

□ Μετά την Αντιγόνη θα ακολουθήσει και η άλλη τραγική γυναικεία μορφή, η Εκάδη;

– Δεν ξέρω. Θα μου πάρει δυο χρόνια η Αντιγόνη. Και παράλληλα γράφω τραγούδια που μου αρέσουν. Εδώ όμως θα σου πω και κάτι άλλο: Σήμερα είχα συνάντηση στο Υπουργείο Κουλτούρας του Λουξεμβούργου. Πριν δυόμισι χρόνια είχαμε συζητήσει με τον Σάντερς (πρώην Πρωθυπουργό του Λουξεμβούργου και σημερινό Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης) για ένα Ίδρυμα Θεοδωράκη. Σήμερα, λοιπόν, μου ζητήθηκε να ανακοινώσω επίσημα στη δημοσιογραφική διάσκεψη ότι το Ίδρυμα θα στηθεί και θα μελετήσει όχι απλώς το έργο μου αλλά και τη βυζαντινή μουσική κι όλες τις επιπτώσεις της. Σκέψη μου είναι το Ίδρυμα να ονομαστεί Ρωμανός ο Μελωδός. Εδώ θα μελετηθεί όλη η ελληνική μουσική, θα φτάσουμε στη δημοτική, στο ρεμπέτικο, στη λαϊκή μουσική. Κι όλη αυτή η μελέτη θα συσχετιστεί με ιστορικά και κοινωνικά γεγονότα. Τα φαινόμενα

της τέχνης και της μουσικής τα θεωρώ, προσωπικά, αλληλένδετα με τα κοινωνικά, πολιτικά, ιδεολογικά φαινόμενα.

Θα πρόκειται δηλαδή για ένα εργαστήριο που θα υπάρχουν ιστορικοί, κοινωνιολόγοι, μουσικολόγοι. Εδώ γίνεται τώρα το Αββαείο που θα είναι ένας τεράστιος χώρος. Τελειώνει σε 2-3 χρόνια και σε αυτό το Αββαείο, θα μου δώσουν ένα κτίριο. Παράλληλα, ζήτησα μια ορχήστρα και μάλλον θα εξασφαλίσω μια τέτοια ορχήστρα για 3-4 μήνες το χρόνο, ώστε να παρουσιάζονται εδώ στο Λουξεμβούργο τα συμφωνικά μου έργα.

□ Αυτό δε σημαίνει ότι εγκαταλείπεις την Αθήνα;

– Έχω εγκαταλείψει την Ελλάδα από άποψη ψυχολογική κτλ. Έχω υποφέρει πολύ μ' αυτή την αχαριστία...

□ Πού θα στήσεις το στέκι σου;

– Έχω στο Παρίσι το σπίτι μου. Και είναι και το Ίδρυμα εδώ στο Λουξεμβούργο. Φυσικά έχω και στην Αθήνα το σπίτι μου, και στο Βραχάτι, εκεί θα πηγαίνω, να βλέπω τα παιδιά μου, τους φίλους μου... Εκεί είναι, όπως και να το κάνεις οι ρίζες μου, οι μεγάλες πολιτιστικές καταβολές μου, απ' εκεί και η έμπνευσή μου!